

blijven uitvoeren waar dan tegenover stond dat de leiding van het bedrijf volledig bij de directie zou blijven berusten. 'De samenwerking met de Duitse autoriteiten is goed', deelde Goudriaan aan zijn commissarissen in hun volgende vergadering mee.¹ Voor de diensten welke de Duitsers van de Nederlandse Spoorwegen ontvingen, betaalden zij overigens geen cent. Zij kostten de spoorwegen in 1940 al ca. f 20 mln waarvan Financiën nog niet de helft wilde vergoeden.²

Militaire productie

De *Rüstungs-Inspektion* die er begin juni in slaagde, de Nederlandse metaal-industrie bij de Duitse oorlogsproductie in te schakelen, was een nederzetting, een filiaal als het ware, van het *Wehrwirtschafts- und Rüstungsamt* van het *Oberkommando der Wehrmacht* – dat deel dus van het Duitse militaire apparaat dat er met de *Waffenämter* van leger, marine en luchtmacht voor moest zorgen dat de Duitse *Wehrmacht* de beschikking kreeg over voldoende wapens en overige uitrustingsstukken. Aanvankelijk bezat de *Rüstungs-Inspektion* in ons land onderbureaus in Den Haag, Zwolle en Den Bosch, maar in de loop van '40 werden die onderbureaus opgeheven en werd de gehele arbeid bij de *Rüstungs-Inspektion* in Den Haag geconcentreerd. Oorspronkelijk had deze in het departement van defensie werkruimte gevorderd maar in augustus (von Schrötter had toen als leider al plaats gemaakt voor een hogere militair, *Konteradmiral* Reimer) verhuisde zij naar het grote kantoorgebouw van de Bataafse Petroleum Maatschappij, ook in Den Haag. Die verhuizing kan mede samengehangen hebben met het feit dat toen een tweede grote Duitse instelling op komst was die nauw met de *Rüstungs-Inspektion* diende samen te werken: een bureau nl. voor de centrale administratie en verdere behandeling van de Duitse orders die bij het Nederlandse bedrijfsleven geplaatst zouden worden, de *Zentralauftragstelle*.

In de voorafgaande maanden was niet alleen in ons land, maar ook in België en Frankrijk gebleken dat behalve de *Wehrmacht* tal van andere officiële Duitse instanties alsook Duitse ondernemingen hun best deden, orders te plaatsen bij het bedrijfsleven in bezet West-Europa. Men dreigde het overzicht kwijt te raken, bovendien bestond het gevaar dat onderlinge concurrentie van Duitse opdrachtgevers de leverantieprijs zou verhogen. Uitgaande van de noodzakelijkheid '*dass die Kapazitäten und Rohstoffe in den*

¹ A.v., 13 juli 1940, p. 5. ² A.v., 7 juni 1941, p. 2 en 8 nov. 1941, p. 4.